

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 128/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Ing. Jany Kollárovej**, Masarykova 21, Košice, IČO 30 674 166, ako správkyne konkurznej podstaty úpadcu obchodnej spoločnosti **Rapid life životná poisťovňa, a. s. v konkurze**, Garbiarska 2, Košice, IČO 31 690 904, právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou FARDOUS PARTNERS s. r. o., Hlavná 6, Šaľa, IČO 47 241 543, v mene ktorej konajú advokáti JUDr. Fadi Fardous alebo JUDr. Renáta Fardousová, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 28/2017 z 30. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 8 Cdo 28/2017 z 30. septembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Žalobou podanou v roku 2009 na Okresnom súde Košice I, postúpenou Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľka ako žalobkyňa domáhala proti Slovenskej republike konajúcej prostredníctvom Národnej banky Slovenska (ďalej aj „žalovaná“ alebo „NBS“) a proti Slovenskej republike konajúcej prostredníctvom Ministerstva financií Slovenskej republiky

(ďalej len „ministerstvo financií“) zaplata sumy 32 189 864 eur s príslušenstvom. Požadovaná suma predstavovala náhradu škody, ktorá mala sťažovateľke vzniknúť v dôsledku nesprávneho úradného postupu orgánov štátnej správy v oblasti poisťovníctva (schválenie chybných vzorcov na výpočet poisťného a technických rezerv životného poistenia, pozn.).

3. Okresný súd medzitýmnym rozsudkom č. k. 22 C 372/2009 z 12. októbra 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol, že právny základ nároku sťažovateľky na náhradu škody proti NBS je daný, žalobu proti žalovanému ministerstvu financií zamietol.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) po podanom odvolaní NBS rozhodol rozsudkom č. k. 10 Co 25/2016 z 21. júla 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že prvoinštančné rozhodnutie potvrdil.

5. Proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu podala žalovaná dovolanie podľa § 420 písm. c) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že rozsudky krajského súdu i okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

6. Najvyšší súd v úvode odôvodnenia napadnutého uznesenia zdôraznil, že *„vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom“*, a v tejto súvislosti poukázal na svoju judikatúru, v ktorej uplatnil rovnaký postoj (napr. sp. zn. 4 Cdo 198/2019, 4 Cdo 200/2019 a 4 Cdo 36/2020).

Preskúmaním obsahu dovolania najvyšší súd ustálil, že podstatnou právnou otázkou v spore je, *„či štát, ktorého orgán vydal žalobkyni povolenie na podnikanie v poisťovníctve podľa zákona č. 24/1991 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995 a neskôr kontroloval jej činnosť, zodpovedá za škodu, ktorá mala žalobkyni vzniknúť z dôvodu dlhodobého inkasovania nesprávne kalkulovaného poisťného.“* Vzhľadom na to, že dovolací súd nezistil, že by táto otázka bola v praxi dovolacieho súdu riešená, uzavrel, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné. Vo vzťahu k takto vymedzenej prípustnosti dovolania najvyšší súd pristúpil k dovolaciemu prieskumu. Poukázal na to, že sudy nižších inšancií konštatovali nesprávny úradný postup orgánov štátu, ktorý začal v roku 1995 (udelenie povolenia, pozn.). V čase udeľovania povolenia musel žiadateľ o povolenie na podnikanie v oblasti poisťovníctva v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 24/1991 Zb. o poisťovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 24/1991 Zb.“) predložiť okrem iného aj obchodný plán činnosti poisťovne. Súčasťou obchodného plánu poisťovne, ak poisťovňa plánovala vykonávať aj životné poistenie, boli tiež údaje o sadzbách poisťného vrátane ich kalkulácie, tabuľky pravdepodobnosti, z ktorých vychádza kalkulácia a veľkosť úrokovej sadzby (§ 11 ods. 3 zákona č. 24/1991 Zb.). Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštalcie zaujal právny názor, že obchodný plán činnosti sťažovateľky priložený k žiadosti o vydanie povolenia na podnikanie poisťovne, rovnako tak aj sadzby poisťného a ich kalkulácie v ňom uvedené sa vydaním samotného povolenia ministerstvom financií stali pre Rapid life životnú poisťovňu, a. s. v konkurze, právne záväznými. Sťažovateľka tak dlhodobo inkasovala poisťné

vypočítané podľa nesprávne schválených kalkulačných vzorcov a zodpovednosť za to prenáša na štát, ktorého orgán jej vydal povolenie na podnikanie. Dovolací súd sa preto zaoberal otázkou, či v čase vydania označeného rozhodnutia bolo ministerstvo financií zo zákona povinné posudzovať obchodný plán činnosti žalobkyne aj po vecnej stránke, t. j. z hľadiska správnosti sadziieb poisťného vrátane ich kalkulácie, alebo postačovalo, ak obchodný plán činnosti poisťovne bol k žiadosti o vydanie povolenia iba priložený ako jedna z príloh a obsahoval náležitosti v zmysle § 11 ods. 3 zákona č. 24/1991 Zb. v znení účinnom do 31. decembra 1995. Dovolací súd poukazoval na právnu úpravu poisťovníctva, až napokon v bode 22 odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol, že „v posudzovanom prípade udelenie povolenia na podnikanie v poisťovníctve zo strany ministerstva rozhodnutím č. j. 52/1024/1995 z 30. mája 1995 samo osebe neznamená, že ministerstvo týmto schválilo k žiadosti priložený obchodný plán činnosti poisťovne obsahujúci údaje o sadzbách poisťného vrátane ich kalkulácie. Zo zákona č. 24/1991 Zb. zároveň nevyplýva, že obchodný plán činnosti poisťovne sa vydaním povolenia stane pre poisťovňu právne záväzným a nemenným. Ak teda žalobkyňa dlhodobo inkasovala nesprávne kalkulované poisťné v nižšej výške a týmto postupom jej vznikla škoda, nie je opodstatnené, aby zodpovednosť za ňu prenášala na štát, ktorého orgán jej vydal povolenie na podnikanie. Dovolací súd sa tak nestotožňuje s právnym záverom odvolacieho súdu, že nesprávny úradný postup žalovanej začal v roku 1995 vydaním označeného rozhodnutia. S poukazom na vyššie uvedený rozbor relevantnej právnej úpravy je zrejmé, že každá poisťovňa bola sama zodpovedná za určenie jednotlivých sadziieb poisťného a ich kalkulácie, pričom zákon č. 24/1991 Zb. neukladal ministerstvu povinnosť v rámci konania o udelenie povolenia na podnikanie v poisťovníctve vecne kontrolovať údaje alebo prepočítavať kalkulácie sadziieb poisťného obsiahnuté v obchodnom pláne činnosti poisťovne. Aj vývoj právnej úpravy v oblasti poisťovníctva nasvedčuje tomu, že zákonná úprava sa koncentrovala na rámcové vymedzenie predpokladov, ktoré musí splňať žiadateľ o vydanie povolenia na podnikanie v poisťovníctve. Povinnosť každej poisťovne vytvárať rezervy na úhradu záväzkov poisťovne voči poisteným či zavadenie inštitútu aktuára do slovenského právneho poriadku predstavujú príklady vnútorných mechanizmov v poisťovni, ktoré mali zabezpečiť jej stabilné hospodárenie. Nakoľko ministerstvo vydaním rozhodnutia, ktorým udelilo žalobkyňi povolenie na podnikanie neschválilo matematicky nesprávne poisťné kalkulácie obsiahnuté v jej obchodnom pláne činnosti, je potrebné zaoberať sa ďalej otázkou, či, resp. v akom rozsahu zodpovedá štát za žalobkyňou tvrdený nesprávny úradný postup orgánov dozoru (dohľadu) nad poisťovníctvom, ku ktorému malo dôjsť v rámci vykonávaných kontrol jej činnosti. V kontexte vyššie uvedených skutočností bude preto v ďalšom konaní nevyhnutné opätovne posúdiť opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku, t. j. kumulatívne splnenie základných predpokladov objektívnej zodpovednosti štátu za škodu.“.

7. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 420 písm. c) CSP najvyšší súd uviedol, že nedostatok procesnej spôsobilosti sa môže vyskytnúť iba na strane fyzickej osoby ako strany alebo jej zákonného zástupcu. Naproti tomu právnické osoby a štát majú procesnú spôsobilosť bez obmedzenia, pričom za štát koná štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba oprávnená podľa osobitného predpisu.

8. Pokiaľ žalovaná namietala, že odvolací súd jej doručil vyjadrenie sťažovateľky až po rozhodnutí vo veci samej, najvyšší súd uviedol, že takýto postup je možné v zásade považovať za vadu konania

podľa § 420 písm. f) CSP, ale vzhľadom na nesprávne právne riešenie samotnej podstaty sporu súdmi nižších inštancií toto porušenie nedosahuje takú intenzitu, aby bolo nevyhnutné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť výlučne iba z dôvodu existencie tejto vady konania. Vo vzťahu k namietanej nezákonnosti výrokov oboch rozsudkov súdov nižších inštancií považoval dovolací súd za opodstatnené prisvedčiť žalovanej/NBS, že prvé dva výroky medzitémneho rozsudku okresného súdu sú zmätočné. Z prvoinštančného rozhodnutia vyplýva, že Slovenská republika mala v konaní procesné postavenie žalovaného dvakrát, pričom odvolací súd bez odstránenia tohto rozporu medzitémny rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny. Najvyšší súd pritom už v rozhodnutí č. k. 6Cdo 149/2011 z 26. septembra 2012 dospel k záveru, že štát ako ten istý subjekt môže mať procesné postavenie žalovaného len raz a pokiaľ by to tak nebolo, šlo by o vadu žaloby, na ktorej odstránenie je súd povinný vyzvať žalujúcu stranu. Napriek uvedenému konštatovaniu dovolací súd s cieľom efektivity ďalšieho konania uzatvoril, že sa stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že orgánom oprávneným konať za štát v tomto spore je NBS z dôvodov uvedených v odôvodnení jeho rozhodnutia. V súvislosti s namietanou nepreskúmateľnosťou rozsudku krajského súdu najvyšší súd uviedol, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd, a zároveň vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považoval dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, keďže vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyjadrila presvedčenie, že najvyšší súd porušil jej práva tým, že vykonal meritórny prieskum dovolania bez splnenia procesných podmienok prípustnosti. V tejto súvislosti sťažovateľka uviedla: *«Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzil právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach o tom, ktorú konkrétnu otázku mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil súd prvej inštancie a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa;»*

10. Podľa názoru sťažovateľky NBS v dovolaní nevymedzila právnu otázku v súlade s § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP a v súlade s početnou judikatúrou najvyššieho súdu a ústavného súdu. Sťažovateľka zároveň tvrdí, že podané dovolanie je mimoriadne neprehľadné, ťažko zrozumiteľné a je z neho zrejmá značná nespokojnosť žalovanej s rozsudkom krajského súdu. V tejto súvislosti sťažovateľka tiež uviedla, že *„Ak možno z dovolania (predovšetkým z časti označenej rímsky číslom V.) vyabstrahovať nejaké výhrady vo vzťahu k posudzovaniu splnenia jednotlivých predpokladov zodpovednosti dovolateľky (štátu) za škodu spôsobenú sťažovateľke nesprávnym úradným postupom (t.j. k posudzovaniu otázky, ktorú ustálil dovolací súd v bode 16 Napadnutého uznesenia), tieto výhrady smerujú predovšetkým k nedostatočnému odôvodneniu, resp. arbitrárnosti záverov odvolacieho súdu. V dovolaní sa nenachádza jednoznačné a zrozumiteľné právne posúdenie týkajúce sa splnenia jednotlivých predpokladov zodpovednosti dovolateľky (štátu) za škodu spôsobenú sťažovateľke nesprávnym úradným postupom, ktoré vykonal odvolací súd, a ktoré považuje dovolateľka za nesprávne. Rovnako sa v ňom nenachádza*

jednoznačné a zrozumiteľné uvedenie právneho posúdenia k tejto otázke, ktoré považuje za správne dovolateľka.“. Z uvedených okolností teda nebolo možné z dovolania vyabstrahovať právnu otázku tak, ako to urobil najvyšší súd. K právnej otázke sformulovanej dovolacím súdom sťažovateľka neuviedla žiadnu argumentáciu, z ktorej by vyplývalo, že od tejto otázky záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

11. Napokon ani právna otázka tak, ako ju sformuloval najvyšší súd, podľa názoru sťažovateľky nespĺňa atribúty právnej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keďže jej chýba atribút zovšeobecnenia. Inými slovami, daná otázka sa týka výlučne riešenia konkrétneho sporu sťažovateľky a žalovanej.

12. Porušenie princípu právnej istoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľka odôvodnila tým, že najvyšší súd nevysvetlil, prečo by malo byť právne posúdenie vyplývajúce z právoplatného rozsudku krajského súdu ústavne neudržateľné, resp. prečo by malo predstavovať taký právny exces, ktorý by zapríčinil nevyhnutnú potrebu jeho kasácie zo strany dovolacieho súdu, a to práve zrušením právoplatných rozhodnutí, ktoré sú vybudované na logickom výklade právnych noriem, na správne a úplne zistenom skutkovom stave. V tejto súvislosti sťažovateľka kritizovala najvyšší súd, ktorý svoj právny názor odvodzoval z výkladu právnych noriem, ktoré v čase rozhodovania o povolení výkonu činnosti poisťovne neboli vôbec aktuálne.

13. Pokiaľ ide o prípustnosť ústavnej sťažnosti, sťažovateľka poukázala na viaceré rozhodnutia ústavného súdu, v ktorých ústavný súd za istých podmienok pripustil ústavnoprávny prieskum kasačných rozhodnutí. V tejto súvislosti sťažovateľka vyjadrila presvedčenie, že dovolací súd neprípustným, svojvoľným spôsobom dotvoril a doformuloval právnu otázku, od ktorej vyriešenia mal závisieť rozsudok krajského súdu, a dopustil sa tak extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich súdne konanie, pričom je zrejmé, že túto námietku nebude môcť sťažovateľka uplatniť neskôr. Nezákonný dovolací prieskum bude mať v ďalšom konaní na sťažovateľku negatívny dopad, ktorý nebude možné korigovať v rámci ďalšieho procesného postupu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo vyhovené dovolaniu žalovanej. Ťažiskom sťažovateľkiných argumentov je, že podané dovolanie nespĺňalo podmienky prípustnosti.

15. Ústavný súd zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti konečným rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí, a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti nie je meniť,

naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach. Ústavný súd je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatne skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje. Ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 211/2016).

16. Napriek tomu aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši s konečnou platnosťou otázku, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania pri posudzovaní spravodlivosti konania ako celku, čo by nebolo účelné (II. ÚS 344/2019). Nebola by účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím akceptujúcim právny názor vyslovený odvolacím (dovolacím) súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavne relevantných procesných práv účastníkov takéhoto konania (III. ÚS 46/2013, III. ÚS 60/2021).

17. Sťažovateľka v konaní tvrdila, že jej vznikla škoda, za ktorú je zodpovedný štát konajúci prostredníctvom NBS (ako nástupca dobového orgánu dohľadu), pretože jej schválil povolenie na vykonávanie činnosti poisťovne a poskytovanie (okrem iných) aj životného poistenia na základe nesprávne určených vzorcov na stanovenie výšky poistného a technických rezerv. Tieto pre vec podstatné vzorce boli súčasťou obchodného plánu, ktorý sa vydaním povolenia podľa názoru sťažovateľky stal pre ňu záväzným a nemenným. Tento stav mal trvať až do roku 2008, keď jej na základe vykonanej kontroly boli nesprávne vzorce vytknuté.

18. V stručnosti – okresný súd aj krajský súd uznali sťažovateľkin argument o záväznosti obchodného plánu, ktorý bol posudzovaný v rámci konania o vydaní povolenia na výkon činnosti poisťovne. Naproti tomu najvyšší súd zaujal opačný názor a na podklade dovolania NBS rozsudky oboch inštančne nižších súdov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu.

19. Pre záver, či ústavný súd preskúma zrušujúce (kasačné) rozhodnutie najvyššieho súdu, bude významné tiež skúmať dopad tohto kasačného rozhodnutia na ďalší priebeh predmetného konania. Miera tohto dopadu je predovšetkým daná právnym názorom, ktorý najvyšší súd v kasačnom rozhodnutí vysloví a ktorým je súd nižšieho stupňa viazaný. Nepochybne výraznejší dopad na konanie bude mať kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré posudzovalo hmotnoprávne ustanovenia a v ktorom najvyšší súd vyslovil právny názor, ktorý sa dotýka veci samej. Významným kritériom bude aj hľadisko právnej istoty účastníkov konania (strán sporu).

20. Je potrebné prisvedčiť časti sťažovateľkinej argumentácie, že najvyšší súd v napadnutom uznesení vyslovil právny názor, ktorý jednoznačne vplýva na hmotnoprávne postavenie sťažovateľky. Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, že dovolací súd videl v rozsudku aj postupe krajského súdu ďalšie pochybenia, ktoré boli spôsobilé vysloviť záver o prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. V danom prípade však najvyšší súd uprednostnil zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku z dôvodu posúdenia právnej otázky a uviedol, že preferuje vecnoprávny prieskum pred prieskumom procesným. Pokiaľ ide o argument o nemožnosti zvrátiť vyslovený právny názor, ústavný súd poukazuje na to, že vec sa vrátila až do prvoinštančného štádia konania, teda priestor na vyjadrenie schopné ovplyvniť rozhodnutie súdu sťažovateľka bude mať minimálne v rovine odvolacieho konania.

21. V súvislosti s nesprávnym a so svojvoľným záverom najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania poukazovala sťažovateľka na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 291/2021 z 30. septembra 2021, v ktorom ústavný súd vyslovil porušenie základných práv kasačným rozhodnutím najvyššieho súdu a toto rozhodnutie zrušil. Dôvodom zrušenia rozhodnutia najvyššieho súdu bolo práve neprijateľné dotvorenie podaného dovolania. Napriek istej podobnosti oboch prípadov je ústavný súd toho názoru, že je namieste odlišný prístup v teraz prejednávanej veci sťažovateľky. Vo veci sp. zn. II. ÚS 291/2021 totiž dovolateľka žiadnym spôsobom nevymedzila relevantnú právnu otázku ani len neoznačila príslušné ustanovenie Civilného sporového poriadku [dovolanie podala iba podľa § 420 písm. d) CSP a pre „*nesprávne právne posúdenie*“]. Vo veci sťažovateľky však NBS označila relevantné ustanovenia a popísala, v čom podľa jej názoru spočíva nesprávne právne posúdenie veci. Právna otázka teda bola vyabstrahovaná z dovolacej argumentácie NBS. Na dôvažok, najvyšší súd v postupe a rozhodnutiach súdov nižších inštancií videl aj iné pochybenia, nielen týkajúce sa právneho posúdenia.

22. Sťažovateľka prezentovala názor, že najvyšší súd si právnu otázku z dovolania vyabstrahoval sám, bez toho, aby ju žalovaná v dovolaní relevantným spôsobom označila. V tejto súvislosti ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (IV. ÚS 602/2020).

23. Na margo posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP ústavný súd poukazuje na svoj názor prezentovaný v rozhodnutí č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020: «Od najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP oprávnene očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku zásadného významu. Len tak je možné naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky napĺňania princípu právnej istoty. Naplnením

tejto funkcie plní dovolanie aj celospoločenskú úlohu (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1346)... Povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám. Najvyšší súd nemôže byť viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ. Situácia dovolateľa sa totiž môže v priebehu dovolacieho konania meniť. Napríklad ak dovolateľ tvrdí, že právna otázka ešte nebola na dovolacom súde riešená a medzičasom k jej vyriešeniu došlo. V tomto prípade sa prípustnosť dovolania zmení počas konania. Dokonca treba pripustiť aj to, že dovolateľ vymedzí prípustnosť eventuálne, pokiaľ má pochybnosť, ako interpretovať pojem „ustálená rozhodovacia prax“. Dovolanie tak bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP], no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP]. Tiež nemožno akceptovať taký výklad, že najvyšší súd by nemohol pri posúdení prípustnosti dovolania zohľadňovať tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľ neoznačil. Rozhodnutia najvyššieho súdu jednak nie sú systematicky nikde usporiadané a publikované, a preto ich znalosť je často len otázkou náhody. Situácia je o to náročnejšia, ak najvyšší súd vo svojej judikatúre (sp. zn. 3 Cdo 6/2017) pripúšťa, aby sa za ustálenú rozhodovaciu prax považovali aj nepublikované rozhodnutia, alebo dokonca aj jednotlivé, dosiaľ nepublikované rozhodnutia, pokiaľ neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali [pozri Gešková, K. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 158/2017 (Odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a/ako otázka zásadného právneho významu), Súkromné právo 4/2018, s. 172].»

24. Sťažovateľka tiež argumentovala, že dovolací súd svoj právny názor odôvodňoval odkazom na právne predpisy, ktoré na daný prípad nebolo možné aplikovať z dôvodu, že v čase udelenia povolenia na výkon činnosti poisťovne (1995) tieto neboli súčasťou nášho právneho poriadku. Tento argument sťažovateľky ústavný súd nepovažuje za relevantný. Pokiaľ aj niektoré odkazované právne predpisy neboli súčasťou právneho poriadku v roku 1995, stali sa jeho súčasťou neskôr, pričom si sama sťažovateľka uplatňuje náhradu škody spôsobenú nesprávnym úradným postupom v priebehu rokov 1995 – 2008. V konkrétnom prípade je teda stále aktuálna otázka, či v priebehu plynutia času sťažovateľka ako poisťovňa, ktorá má ako podnikateľský subjekt generovať zisk, je povinná riadiť sa nesprávnymi vzorcami schválenými pri začatí vykonávania jej činnosti a či za tieto nesprávne vzorce zodpovedá výhradne dohliadajúci orgán. Práve v kontexte týchto otázok poukazoval najvyšší súd na vyvíjajúcu sa relevantnú právnu úpravu.

25. V súvislosti s podstatou a so zmyslom princípu subsidiarity ústavný súd ale poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

26. Ústavný súd vo svojej judikatúre taktiež opakovane vyslovuje, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušných procesných kódexoch (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

27. Podľa názoru ústavného súdu úvahy a závery najvyššieho súdu rozhodne nemožno považovať za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené tak, ako to tvrdila sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti.

Dôvody napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sú zrozumitel'né a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem. Sťažovateľkou prezentované argumenty podľa názoru ústavného súdu relevantne nespochybnili ústavnú konformnosť prijatých právnych záverov najvyšším súdom, a to najmä v kontexte toho, že v okolnostiach veci ide o kasačné rozhodnutie.

28. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08, II. ÚS 334/2019, II. ÚS 292/2020), ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu